

Nr 58.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ytterligare aktieteckning i aktiebolaget Kattstrupeforsen; given Stockholms slott den 20 januari 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gerh. Strindlund.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 januari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Strindlund:

Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition nr 70 framställda förslag be- myndigade 1938 års riksdag Kungl. Maj:t att godkänna ett mellan Östersunds elektriska aktiebolag och vattenfallsstyrelsen under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande ingånget avtal för utbyggnad av Kattstrupeforsens fallkomplex i Indalsälven med rätt för vattenfallsstyrelsen att vidtaga de smärre ändringar i avtalet, som vid dess tillämpning kunde visa sig erforderliga och varom överenskommelse kunde träffas. Dessutom medgav riksdagen, att för gäldande av kronans insats, 825,000 kronor, i det bolag, som enligt nämnda avtal skulle bildas för utbyggande av Kattstrupeforsen, finge å bolaget överlätas statens vattenfallsverk tillhörig vattenrätt m. m. i

Bihang till riksdagens protokoll 1939. 1 saml. Nr 58.

Kattstrupeforsens fallsträcka samt därjämte disponeras ett belopp av 697,000 kronor av till vattenfallsstyrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättning till statens vattenfallsverks förnyelsefond.

I skrivelse den 20 augusti 1938 har vattenfallsstyrelsen hemställt, att 1,650,000 kronor av till styrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättning till statens vattenfallsverks förnyelsefond, finge disponeras till ökad aktieteckning i aktiebolaget Kattstrupeforsen.

Innan jag ingår på styrelsens framställning, torde jag under hänvisning i övrigt till förenämnda proposition få erinra om följande:

Av vattenfallen i Indalsälven nedanför Storsjön ägde staten vid tiden för ingående av nämnda avtal med undantag av mindre fallandelar dels Stadsforsen och Österåsforsarna i älvens nedre del på sammanlagt 53 meter och dels fallsträcken mellan Litsvattnet och Gesundsjön på inalles 46 meter. Därjämte var staten sedan gammalt ägare av ena sidan av fallstupet vid Kattstrupeforsen, som låg ovanför Litsvattnet, skild från Storsjön genom Hissmoforsen. Av hela fallhöjden i Kattstrupeforsen utgjorde statens andel omkring 17 procent och Östersunds elektriska aktiebolags andel 60 procent. Hissmofors aktiebolag äger 17 procent och övriga 6 procent äro fördelade på mindre fallägare.

Med hänsyn till den långa tid, som den beslutade utbyggnaden av Torpshammarfallen beräknades taga, hade vattenfallsstyrelsen, för undvikande av att kraftbrist uppstode innan Torpshammarfallet kunde tagas i bruk, funnit önskvärt, att under mellantiden ett annat norrländskt vattenkraftföretag av måttlig storlek inpassades. Kattstrupeforsen hade befunnits vara icke endast med hänsyn till de låga utbyggnadskostnaderna utan även med hänsyn till kraftbeloppets storlek lämplig att på detta sätt inpassas i byggnadsplanerna.

Sedan vattenfallsstyrelsen i syfte att åvägbringa gemensamt utbyggande av Kattstrupeforsen inlett underhandlingar med Östersunds elektriska aktiebolag, hade förhandlingarna resulterat i det förenämnda, mellan vattenfallsstyrelsen och bolaget träffade avtalet. Enligt detta skulle samarbetet äga rum genom ett för ändamålet särskilt bildat aktiebolag, i vilket staten skulle disponera 55 procent och Östersundsbolaget 45 procent av aktiekapitalet. Detta skulle uppgå till minst 1.5 och högst 4.5 miljoner kronor, fördelat i aktier å nominellt 1,000 kronor. Första insatsen förutsattes emellertid uppgå till endast minimikapitalet. Detta skulle gäldas huvudsakligast på så sätt, att parterna dels å bolaget skulle överlåta all dem tillhörig vattenrätt i Kattstrupeforsen m. m., därvid kraftandelarnas värde skulle beräknas efter det genomsnittspris, som Östersundsbolaget erlagt för sina fallandelar, dels ock kontant erlägga, vattenfallsstyrelsen för tecknade 825 aktier 697,000 kronor och Östersundsbolaget för tecknade 675 aktier 129,000 kronor. Enligt det upprättade förslaget till bolagsordning skulle av styrelsens ledamöter, vilka skulle utgöra fem till antalet med en suppleant för var och en av dem, ordföranden jämte suppleant för denne utses av Kungl. Maj:t. Av de övriga skulle vattenfallsstyrelsen och Östersundsbolaget utse vardera en ledamot jämte suppleant och bolagsstämman de återstående. I fråga om de av stämman utsedda ledamöterna förutsattes i avtalet, att intressena å ömse sidor skulle bliva i lika grad tillgodosedda.

Kraftanläggningen i Kattstrupeforsen skulle vara driftfärdig vid tid, som vattenfallsstyrelsen ägde bestämma, dock tidigast den 1 november 1941 och senast den 1 november 1946.

Vattenfallsstyrelsen meddelar till en början i sin förenämnda skrivelse, att aktiebolaget Kattstrupeforsen numera bildats och registrerats. Bolagets aktiekapital hade enligt bolagsordningen bestämts till högst 4,500,000 kronor och lägst 1,500,000 kronor. Vid bolagsbildningen hade allenast det bestämda minimikapitalet, 1,500,000 kronor, utbudits till teckning, vilket belopp till fullo tecknats och inbetalats. I likvid för tecknade aktier hade emellertid ett belopp av 674,000 kronor guldits genom överlåtelse å bolaget av vattenrätt, utredningar och insatser i Indalsälvens regleringsförening, till följd varav det kontanta belopp, som ställts till bolagsledningens förfogande, allenast uppgått till 826,000 kronor.

Styrelsen erinrar vidare, att styrelsen år 1938 anmält sin avsikt att till en kommande riksdag göra framställning om rätt till ökad aktieteckning i bolaget. Vattenfallsstyrelsen hade även ifrågasatt, att möjlighet bereddes bolaget att erhålla lån ur styrelsens förnyelsefonder, men framhållit, att bolaget borde hava fria händer att söka sig lån i den öppna marknaden. Styrelsen fortsätter:

Utbyggandet av den planerade kraftanläggningen vid Kattstrupeforsen torde komma att påbörjas under första halvåret 1940 eller möjligen redan under senare halvåret 1939. Det är därför icke säkert, att de till bolagets förfogande stående likvida medlen komma att förslå för de kostnader, som redan under budgetåret 1939/40 kunna erfordras för kraftstationsbygget. Delvis torde dessa medel komma att tagas i anspråk för löpande utgifter, utredningsarbeten, insatser i vattenregleringsföretag samt ersättningar för förvärv eller tillgodogörande av ännu i annans ägo än bolagets varande andelar i Kattstrupeforsen och angränsande fallsträckor.

De kapitalbelopp, som sålunda bli erforderliga för kraftstationsbyggets utförande, torde i första hand böra anskaffas genom ökning av bolagets aktiekapital intill den i bolagsordningen fastställda maximigränsen. Härigenom skulle ett belopp på 3,000,000 kronor bli för bolagets ändamål tillgängligt. Enligt det ingångna konsortialavtalet skall i händelse av ökning av aktiekapitalet den från början överenskomna fördelningen av aktiekapitalet alltjämt bestå. Då enligt denna fördelning 55 procent av bolagets aktier skola disponeras av vattenfallsstyrelsen, medför detta, att i händelse av ökning av aktiekapitalet till 4,500,000 kronor aktier till ett belopp av 1,650,000 kronor skola tecknas av vattenfallsstyrelsen.

De belopp, som erhållas genom en ökning av aktiekapitalet till 4,500,000 kronor, räcka emellertid även de endast till en del för täckande av utbyggnadskostnaderna, som torde bli av storhetsordningen 10,000,000 kronor. De ytterligare medel, som vid sådant förhållande bli behöfliga, böra anskaffas lånevägen. Den förut av vattenfallsstyrelsen framkastade tanken, att möjlighet borde beredas bolaget att erhålla lån ur förnyelsefonderna, synes dock böra frångås. Delvis komma i så fall förnyelsefondsmedlen till användning såsom investering till förmån för privata företagare, och dylika placeringar hava icke ansetts böra förekomma. De erforderliga krediterna kunna icke heller gärna ordnas så, att en viss del av lånebeloppen, motsvarande vattenfallsstyrelsens insats i bolaget, anskaffas av vattenfallsstyrelsen och återstoden anskaffas av styrelsens medkontrahent. Det torde nämligen i båda fallen bli erforderligt att ställa säkerhet för lånen genom inteckningar i bolaget tillhöriga fastigheter och anläggningar, och uppdelningen av inlåningen mellan kontrahenterna skulle därför komma att medföra svårigheter och oklarhet.

De medel, som måste anskaffas lånevägen, bör bolaget därför söka erhålla genom upplåning hos riksbanken, riksgäldskontoret eller hos privat bank eller kreditinrättning.

Riksräkenskapsverket har i utlåtande den 17 september 1938 anført, att ämbetsverket icke funnit hinder möta, att — i avvaktan på slutförandet av den inom ämbetsverket pågående utredningen angående användningen och placeringen av affärsverkens förnyelsefonder m. m. — vattenfallsstyrelsens förslag rörande täckningen av kostnaderna för ökad aktieteckning i aktiebolaget Kattstrupeforsen godtoges.

Departements-
chefen.

Den tillämnade utbyggnaden av Kattstrupeforsen beräknar vattenfallsstyrelsen komma att draga en kostnad av omkring 10 miljoner kronor. Med hänsyn till att av aktiebolaget Kattstrupeforsens aktiekapital, 1.5 miljon kronor, viss del guldits genom överlåtelser till bolaget av vattenrätt m. m., uppgår det kontanta belopp, som står till bolagets förfogande, till endast 826,000 kronor. Det för utbyggnaden ytterligare erforderliga beloppet avses skola anskaffas dels genom ökning av aktiekapitalet till det enligt bolagsordningen medgivna högsta beloppet, 4.5 miljoner kronor, och dels genom av bolaget upptagna lån. Vid en ökning av aktiekapitalet till sistnämnda belopp skulle av det nya kapitalet staten såsom innehavare av 55 procent av aktiekapitalet tillskjuta 1,650,000 kronor och Östersunds elektriska aktiebolag återstoden. Vattenfallsstyrelsen har förutsatt, att för gäldande av förenämnda belopp å 1,650,000 kronor skulle få disponeras till styrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättning till statens vattenfallsverks förnyelsefond.

Då statsmakterna nästlidet år ansett sig böra medgiva, att statens vattenfallsverks förnyelsefondsmedel finge till visst belopp disponeras för aktieteckning i bolaget, synes vattenfallsstyrelsens nu förevarande förslag icke böra giva anledning till erinran.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att för ytterligare aktieteckning i aktiebolaget Kattstrupeforsen ett belopp av 1,650,000 kronor må disponeras av till vattenfallsstyrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättning till statens vattenfallsverks förnyelsefond.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

F. Wessberg.